

FIȘE DE PROCEDURĂ PENALĂ **Partea generală**

Ediția a IV-a

Universul Juridic
București
-2019-

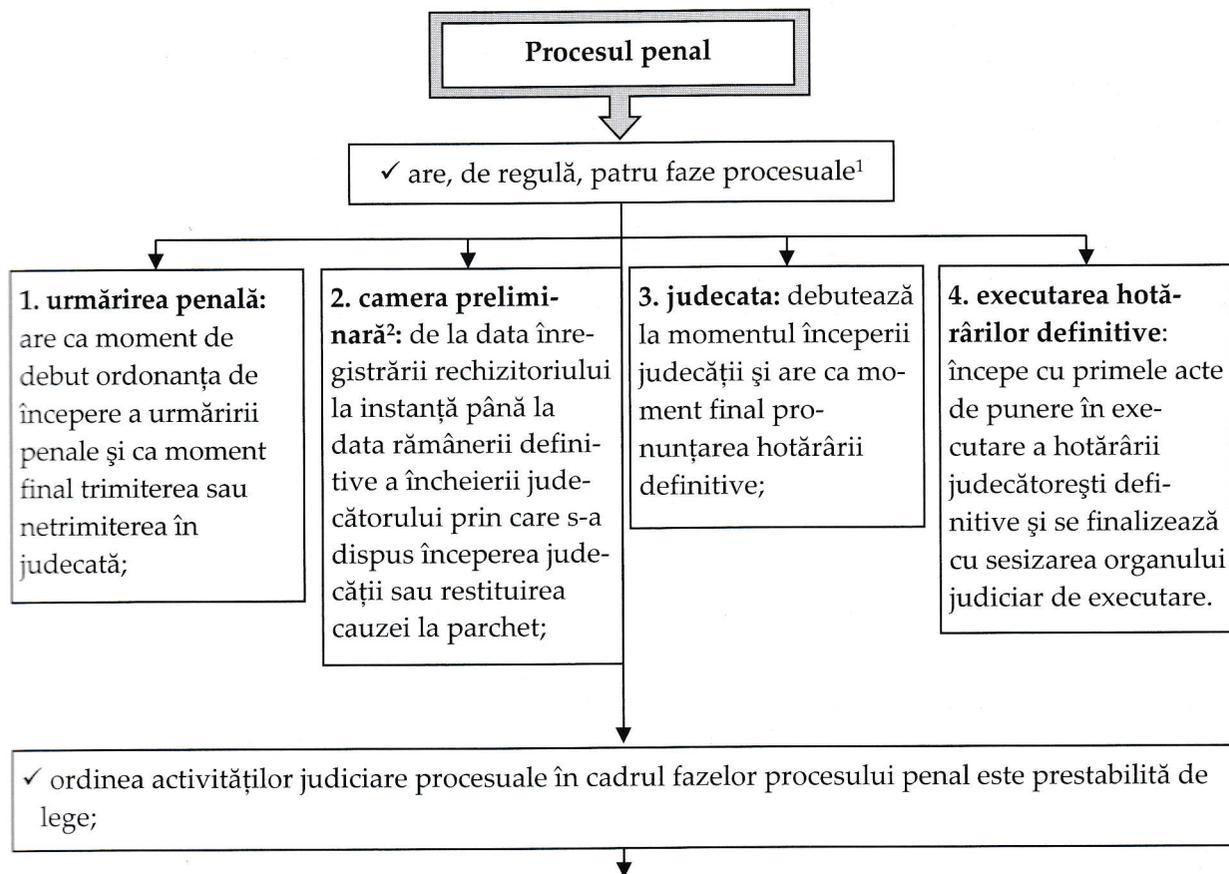
Cuprins

Abrevieri.....	9
Fișa nr. 1. Procesul penal – procedurile penale	11
Fișa nr. 2. Principiile procesului penal.....	17
Fișa nr. 3. Aplicarea legii procesuale penale în timp și spațiu	47
Fișa nr. 4. Participanții în procesul penal. Organele judiciare.....	54
Fișa nr. 5. Părțile și subiecții procesuali principali.....	67
Fișa nr. 6. Avocatul	89
Fișa nr. 7. Acțiunea penală.....	105
Fișa nr. 8. Acțiunea civilă.....	127
Fișa nr. 9. Competența. Forme	153
Fișa nr. 10. Verificarea competenței de către organele judiciare. Lipsa de competență a organelor judiciare	182
Fișa nr. 11. Prorogarea de competență.....	192
Fișa nr. 12. Incompatibilitatea organelor judiciare.....	202
Fișa nr. 13. Strămutarea cauzelor penale	224
Fișa nr. 14. Probele. Clasificare. Obiectul probei. Sarcina probei.....	235
Fișa nr. 15. Administrarea și aprecierea probelor	241
Fișa nr. 16. Declarațiile suspectului și ale inculpatului	257
Fișa nr. 17. Declarațiile persoanei vătămate.....	269
Fișa nr. 18. Declarațiile părții civile și ale părții responsabile civilmente	281
Fișa nr. 19. Martorii	288
Fișa nr. 20. Procedee probatorii de descoperire și ridicare a probelor	307
Fișa nr. 21. Percheziția.....	315
Fișa nr. 22. Supravegherea tehnică.....	328

Cuprins

Fișa nr. 23. Metode speciale de cercetare	344
Fișa nr. 24. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare	361
Fișa nr. 25. Înscrisurile. Mijloacele materiale de probă.....	370
Fișa nr. 26. Identificarea persoanelor și a obiectelor	375
Fișa nr. 27. Constatările de specialitate și expertizele	379
Fișa nr. 28. Categoriile speciale de expertize sau lucrări medico-legale	398
Fișa nr. 29. Reținerea.....	406
Fișa nr. 30. Arestarea preventivă	412
Fișa nr. 31. Arestul la domiciliu	454
Fișa nr. 32. Controlul judiciar	483
Fișa nr. 33. Controlul judiciar pe cauțiune	510
Fișa nr. 34. Măsurile de ocrotire.....	539
Fișa nr. 35. Aplicarea provizorie a măsurilor de siguranță cu caracter medical.....	541
Fișa nr. 36. Măsurile asigurătorii. Restituirea lucrurilor. Restabilirea situației anterioare.....	551
Fișa nr. 37. Citarea, comunicarea altor acte procedurale, mandatul de aducere	579
Fișa nr. 38. Cheltuielile judiciare.....	588
Fișa nr. 39. Termenele.....	597
Fișa nr. 40. Amenda judiciară.....	606
Fișa nr. 41. Sancțiunile procesual penale	612
Fișa nr. 42. Tabele de analiză comparativă (TAC).....	632
Bibliografie generală	637
Jurisprudență	642

FIȘA nr. 1 PROCESUL PENAL – PROCEDURILE PENALE

 ¹ Prin legea de modificare a NCPP a fost eliminată funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și, consecutiv, înlăturate competențele judecătorești de cameră preliminară, care exercita această funcție, și abrogate dispozițiile referitoare la faza de cameră preliminară. Astfel, după intrarea în vigoare a legii de modificare a NCPP, procesul penal va avea *trei faze procesuale*: urmărirea penală, judecata și punerea în executare a hotărârilor judecătorești.

² Prin legea de modificare a NCPP a fost eliminată această fază procesuală.

Procesul penal – procedurile penale

✓ nu este necesar ca procesul penal să treacă prin toate fazele procesuale¹.

Faza urmăririi penale – trei etape procesuale:

1. etapa de investigare a faptei (odată cu începerea urmăririi penale până la continuarea efectuării urmăririi penale față de suspect/punerea în mișcare a acțiunii penale);

2. etapa de investigare a persoanei (după continuarea efectuării urmăririi penale față de suspect/punerea în mișcare a acțiunii penale);

3. etapa rezolvării cauzei de către procuror.

Faza camerei preliminare – două etape procesuale²:

1. judecata în primă instanță;

2. soluționarea contestației formulate împotriva încheierii judecătorului de cameră preliminară.

Faza judecării – două etape procesuale³:

1. judecata în primă instanță;

2. judecata în apel (singura cale ordinară de atac).

¹ În cazul în care instanța este sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției sau prin încheierea judecătorului de cameră preliminară prin care se dispune începerea judecării, procesul penal nu va mai avea și faza camerei preliminare. Odată cu intrarea în vigoare a legii de modificare a NCPP, această analiză se va muta în faza de judecată, când aceste modalități de sesizare vor atrage lipsa etapei verificărilor prealabile.

² Această fază procesuală a fost eliminată prin legea de modificare a NCPP.

³ Prin legea de modificare a NCPP, deși s-a renunțat la faza procesuală a camerei preliminare, întreg mecanismul de verificare a legalității și loialității urmăririi penale a fost preluat în reglementarea noii etape procesuale a judecării în primă instanță (art. 370¹-370⁵ NCPP). Astfel, faza de judecată va avea *trei etape procesuale*: verificările prealabile la judecata în primă instanță, judecata în primă instanță și judecata în apel.

Faza executării – două etape procesuale:

1. punerea în executare a hotărârii penale și, dacă este cazul, modificări ce ar putea interveni în cursul executării;

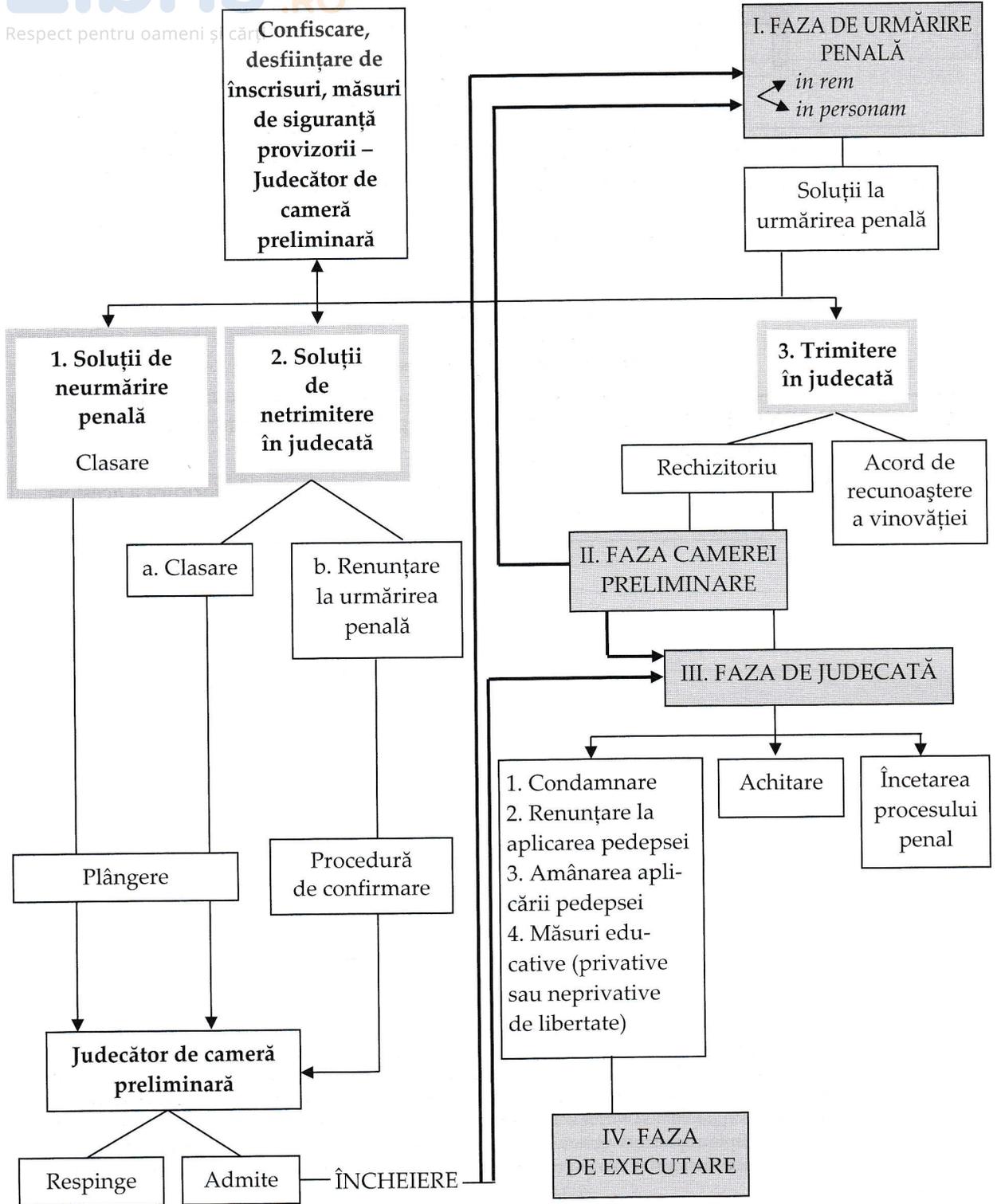
2. soluționarea căii (ordinare) de atac a contestației.

Procedură penală

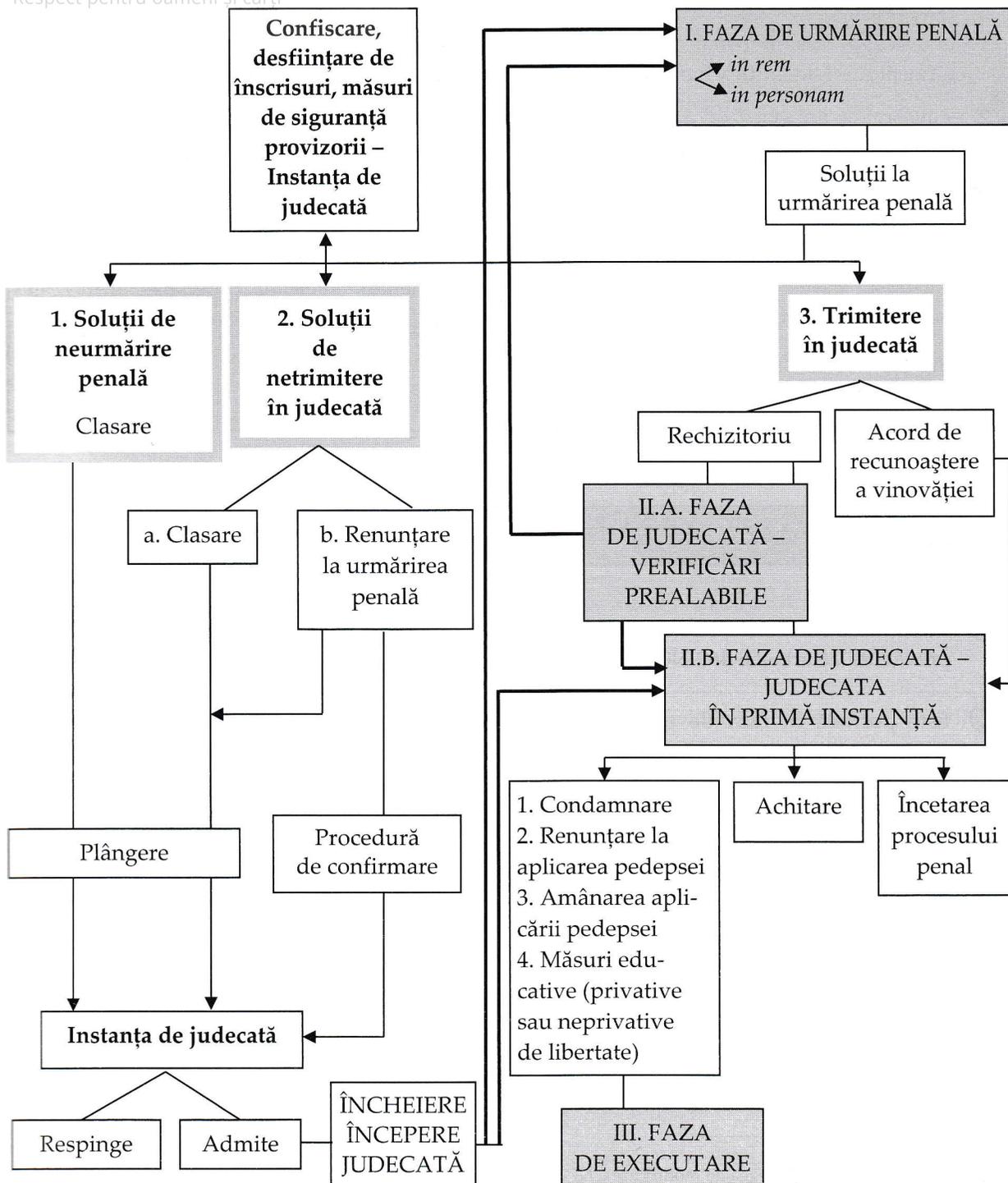
✓ **PROCEDURI PENALE** = Proces penal + alte proceduri penale (de exemplu: reabilitarea) + proceduri în cadrul căilor extraordinare de atac.

proces penal ≠ *cauză penală*¹ (obiectul procesului penal: fapta și încadrarea juridică a acesteia, precum și persoana acuzată).

¹ În doctrină (Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 28) s-a arătat că „procesul penal se pornește atunci când există probe sau indicii temeinice că s-a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală. Fapta comisă sau presupusă ca fiind comisă formează obiectul material al procesului penal, iar raportul de drept penal născut din comiterea acestei fapte reprezintă obiectul juridic al procesului penal. Obiectul procesului penal, atât cel material, cât și cel juridic, se mai numește și cauză penală, litigiu penal sau pricină penală și are menirea să declanșeze procesul penal”.

DUPĂ INTRAREA ÎN VIGOARE A LEGII DE MODIFICARE A NCPP

! OBSERVAȚII:

1. în cadrul procesului penal, organele judiciare își desfășoară activitatea în vederea descoperirii infracțiunilor, identificării participanților la acestea și tragerii lor la răspundere penală;
2. sunt organe judiciare: *a)* organele de cercetare penală (generale sau speciale); *b)* procurorul; *c)* judecătorul de drepturi și libertăți sau de cameră preliminară¹; *d)* instanțele judecătorești; *e)* judecătorul delegat cu executarea/judecătorul delegat cu supravegherea privării de libertate;
3. pe lângă organele judiciare, sunt angrenate în activitatea judiciară: părțile procesuale (inculpat, partea civilă, partea responsabilă civilmente), subiecții procesuali principali (suspectul și persoana vătămată), precum și alți participanți (avocați, martori, experți etc.);
4. organele de constatare nu sunt organe judiciare și, prin urmare, nu pot emite acte procesuale sau procedurale în procesul penal.

TEME DE ANALIZĂ ȘI DEZBATERE

1. Care vor fi fazele și etapele procesului penal în urma admiterii căii extraordinare de atac prevăzute de art. 466-469 NCPP?
2. Este posibilă în faza de executare reindividualizarea pedepsei închisorii? Dar reindividualizarea unei măsuri educative neprivative de libertate?
3. Are judecătorul de cameră preliminară competențe după finalizarea procesului penal?
4. În ce faze procesuale pot fi luate măsuri preventive?

¹ A se vedea art. III din legea de modificare a NCPP.

FIȘA nr. 2 PRINCIPIILE PROCESULUI PENAL

✓ Principiile procesului penal se află într-o legătură indisolubilă unele cu altele. Principiul legalității constituie un principiu cadru din care decurg celelalte principii. Aflarea adevărului se află, de asemenea, în legătură cu toate celelalte principii.

PRINCIPII PREVĂZUTE EXPLICIT DE NOUL COD DE PROCEDURĂ PENALĂ

1. PRINCIPIUL LEGALITĂȚII (art. 2 NCPP)

✓ legiuitorul trebuie să prevadă normele procedurale în mod explicit în vederea satisfacerii exigenței de previzibilitate;

✓ desfășurarea întregului proces penal și a procedurilor penale trebuie realizată cu respectarea legii (*nullum iudicium sine lege, nemo iudex sine lege*);

✓ se aplică atât în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară¹ și al judecării, cât și după rămânerea definitivă a hotărârii; principiul legalității fazei de executare este stipulat și de art. 1 din Legea nr. 254/2013, respectiv de art. 4 din Legea nr. 253/2013;

¹ Prin legea de modificare a NCPP a fost eliminată această fază procesuală.

✓ asigurarea respectării principiului legalității este realizată prin instituirea unor sancțiuni procesuale (nulitatea, excluderea probelor nelegal sau nelegal administrate etc.), dar și prin prevederea unor obligații procedurale pozitive în sarcina procurorului, judecătorului de cameră preliminară¹ sau a instanței de judecată (supravegherea urmăririi penale de procuror, verificarea legalității sesizării instanței, a actelor procesuale sau procedurale sau a probelor din cursul urmăririi penale în cadrul procedurii de cameră preliminară, verificarea legalității sentinței penale în căile de atac etc.).

Decizii ale Curții Constituționale

Dec. nr. 51/2016. Principiul legalității pune, în mod esențial, accentul pe *respectarea exigențelor de calitate a legislației interne*, legislație care, pentru a fi compatibilă cu principiul preeminenței dreptului, trebuie să îndeplinească *cerințele de accesibilitate* (normele care guvernează materia interceptării comunicațiilor trebuie reglementate la nivel de lege), *claritate* (normele trebuie să aibă o redactare fluentă și inteligibilă, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce, într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale și de ortografie), *precizie și previzibilitate* (*lex certa*, norma trebuie să fie redactată clar și precis, astfel încât să permită oricărei persoane – care, la nevoie, poate apela la consultanță de specialitate – să își corecteze conduita și să fie capabilă să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat).

2. PRINCIPIUL SEPARĂRII FUNCȚIILOR JUDICIARE (art. 3 NCPP)

✓ Potrivit art. 3 alin. (1) NCPP, în procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare: funcția de urmărire penală; funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală; funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată²; funcția de judecată.

 ¹ Conform art. III din legea de modificare a NCPP, în toate situațiile în care Codul de procedură penală se referă la *judecătorul de cameră preliminară*, se înțelege că referirea se face la *instanța de judecată competentă potrivit legii*.

² Prin legea de modificare a NCPP, deși s-a renunțat la faza procesuală a camerei preliminare, întreg mecanismul de verificare a legalității și loialității urmăririi penale a fost preluat în reglementarea noii etape procesuale a judecării în primă instanță.

Respect pentru oameni și cărți

1. Funcția de urmărire penală (de anchetă)

- se realizează de procuror și de organele de cercetare penală doar în cursul fazei de urmărire penală;
- potrivit art. 3 alin. (4) NCPP, în exercitarea acestei funcții, procurorul și organele de cercetare ale poliției judiciare strâng probele necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată a inculpatului;
- în conținutul funcției de urmărire penală intră: desfășurarea investigației faptei după momentul sesizării și al începerii urmăririi penale, continuarea efectuării urmăririi penale față de suspect, supravegherea urmăririi penale efectuate de organele de cercetare penală de către procuror, strângerea de probe, punerea în mișcare a acțiunii penale, extinderea cercetării sau a acțiunii penale, aprecierea cu privire la necesitatea trimiterii sau a dispunerii unei soluții de clasare ori de renunțare la urmărirea penală;
- procurorul este actorul principal al funcției de anchetă, conducând și supraveghind activitatea organelor de cercetare penală ale poliției judiciare și ale organelor de cercetare penală speciale.

2. Funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală

- se realizează de către judecătorul de drepturi și libertăți doar în cursul urmăririi penale;
- asupra actelor și măsurilor din cadrul urmăririi penale, care restrâng drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, dispune judecătorul de drepturi și libertăți (cu excepția cazurilor prevăzute de lege);
- în exercitarea acestei funcții, judecătorul de drepturi și libertăți se pronunță cu privire la:
 1. măsurile preventive;
 2. încuviințarea perchezițiilor domiciliare sau informatice ori a folosirii metodelor și tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare, respectiv a altor procedee probatorii;
 3. măsurile asigurătorii (de pildă, soluționarea contestației formulate împotriva ordonanței procurorului vizând măsurile asigurătorii);
 4. măsurile de siguranță cu caracter provizoriu;
 5. alte proceduri prevăzute de NCPP (de pildă, audierea martorului/persoanei vătămate/părții civile/părții responsabile civilmente potrivit procedurii audierii anticipate; examinarea fizică a persoanei în absența consimțământului persoanei în cauză, al reprezentantului legal ori a încuviințării din partea ocrotitorului legal; emiterea mandatului de aducere la solicitarea procurorului în cazul în care pentru executarea mandatului de aducere este necesară pătrunderea fără consimțământ într-un domiciliu sau sediu, în cursul urmăririi penale).

3. Funcția de verificare a legalității trimiterii sau netrimiterii în judecată¹

- se realizează de judecătorul de cameră preliminară în faza procesuală a camerei preliminare sau în procedurile de verificare a legalității soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată;
- judecătorul de cameră preliminară efectuează un control de legalitate atât a rechizitoriului, cât și a probelor pe care se bazează acesta, respectiv a actelor efectuate în cursul urmăririi penale;
- în cazul în care judecătorul de cameră preliminară constată legalitatea probelor și a actelor procesuale sau procedurale din cursul urmăririi penale, dezlegarea sa are caracter definitiv, nefiind posibilă reanalizarea aspectelor ce țin de legalitatea urmăririi penale ulterior, în faza judecătii;
- judecătorul de cameră preliminară verifică legalitatea și temeinicia soluțiilor de clasare (ca urmare a sesizării pe calea plângerii) sau de renunțare la urmărirea penală (ca urmare a sesizării procurorului în urma verificării în procedura internă a soluției de netrimitere în judecată și a confirmării acesteia); în cazul în care soluția de clasare este dispusă față de un inculpat, judecătorul de cameră preliminară trebuie să analizeze legalitatea și loialitatea probelor administrate în cursul urmăririi penale, putând dispune o soluție de începere a judecătii;
- *competențe derivate ale judecătorului de cameră preliminară*: **1.** verificarea legalității și temeiniciei soluției de redeschidere a urmăririi penale; **2.** luarea/confirmarea/înlocuirea/încetarea măsurii obligării la tratament medical ori a internării medicale după dispunerea unei soluții de netrimitere în judecată; **3.** dispunerea confiscării speciale sau a desființării unor înscrisuri după o soluție de netrimitere în judecată.

4. Funcția de judecată

- se realizează de către instanța de judecată în complete legal constituite [art. 3 alin. (7) NCPP];
- constă în administrarea probatoriului, evaluarea probatoriului administrat în vederea pronunțării unei hotărâri cu privire la temeinicia acuzației penale formulate de procuror împotriva inculpatului, precum și pronunțarea unei hotărâri judecătorești prin care să fie rezolvat conflictul de drept penal dedus judecătii.

 ¹ Prin legea de modificare a NCPP a fost eliminată funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și, consecutiv, înlăturate competențele judecătorului de cameră preliminară, care exercita această funcție, și abrogate dispozițiile referitoare la faza de cameră preliminară. Astfel, corelativ abrogării dispozițiilor art. 3 alin. (1) lit. c) și alin. (6) NCPP, au fost abrogate și dispozițiile art. 30 lit. d), art. 54 și art. 342-348 NCPP. Deși evaluarea legalității și loialității urmăririi penale face obiectul etapei procesuale a verificărilor prealabile la judecata în primă instanță (art. 370¹-370⁵ NCPP), legiuitorul nu a mai păstrat această funcție procesuală.